

AKILCI İLAÇ KULLANIMI

Dr. Melis Gönülal

İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi

- DSÖ, bir insanlık hakkı olarak sağlık ve sağliğa erişmekte eşitlik ilkesinden hareketle, ilaca erişebilirliğin uzun vadeli ilaç politikalarının ayrılmaz bir parçası olarak görülmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

- DSÖ'nün tahminlerine göre;
 - ilaçların % 50'sinden fazlası uygun olmayan şekilde
 - reçetelenmekte
 - temin edilmekte
 - satılmakta
-
- Tüm hastaların yarısı da ilaçlarını doğru şekilde kullanamamakta

- Hastaların;
- klinik bulgularına
- bireysel özelliklerine göre
- **uygun ilacın**
- **uygun sürede**
- **uygun dozda**
- **en düşük fiyata**
- **kolayca** sağlanabilmesi

- Ve böylece
- Sağlık hizmetlerinde kalitenin artması
- Tedavi maliyetlerinin düşmesi

- **Sorumlu ekip**
- Hekim
- Eczacı
- Hemşire
- Diğer sağlık personeli
- Hasta/ hasta yakını
- Üretici
- Düzenleyici Otorite
- Meslek örgütleri
- Diğer (Medya, Akademi vb.)

- **Önlenmesi gereken durumlar**
- tedavide hatalar
- antibiyotiklere karşı oluşan direnç
- advers ilaç reaksiyonları
- ilaç etkileşimleri
- hastalıkların tekrar etmesi
- iyileşme süreçlerinin uzaması
- morbidite ve mortalitede artış
- kaynak israfı sonucu mali yük
- geri ödemede yaşanan sorunlar

- **Yol haritası**
- Hastanın problemini doğru tanımlamak
- Etkili ve güvenli tedavi seçeneklerini bulmak
- Uygun ilaç, doz, süreyi seçmek
- Açık ve net bir reçete hazırlamak
- Hastaya yeterli bilgi vermek
- Tedavi sonuçlarını değerlendirmek için planlama yapmak

- Bazı engel durumlar
- Yetersiz personel
- Yoğun hasta sayısı
- Yetersiz laboratuvar
- İlaç kesintileri
- Yetersiz eğitim

o Akılcı ilaç kullanım ilkeleri

- o Etkililik
- o Güvenlilik
- o Uygunluk
- o Maliyet

o **Etkililik**

- o Tedavi amaçlarını ve tedavide belirlenen hedefleri sağlamada en etkili ilaç

o **Güvenlilik**

- o İyileşmeyi sağlayacak ve yan etki açısından en güvenli ilaç

o **Maliyet**

- o Jenerik ürün olarak bulunabilen, en ucuz ilaç
- o Kanıta dayalı güvenilir çalışmalarla biyoyararlanımı (biyoeşdeğerliği) daha yüksek bulunmuş olan ilaç pahalı da olsa tercih edilir

○ Hastanın bilgilendirilmesi

- Hangi yan etkiler oluşabilir ve oluşursa hastanın ne yapması gerektiği
- İlacın kullanım vakti, nasıl kullanılacağı, tedavi süresi, ilacın saklama koşulları
- Kontrol vaktinin belirtilmesi
- Bazı beklenmedik durumlarda hastanın doktoruna daha erken bir vakitte başvurması

o Yaşlılarda akılcı ilaç kullanımı

- o etkinliği ve güvenilirliği kaliteli, bilimsel araştırma ve yayınlarla kanıtlanmış olan ilaç seçilmeli
- o yaşlı hastaya özgü bir dozaj şeması hazırlanmalı

o Yaşlılarda ilaç farmakolojisini etkileyebilecek fizyolojik değişiklikler

- o Emilim
- o Dağılım
- o Metabolizma
- o Atılım
- o Reseptör duyarlılığı

o Yaşlılıkta kanıta dayalı tıp

- o Pek çok araştırma erişkin dönemdeki kişiler üzerinde yapılmakta, ileri yaş grubundaki hastalar dışlanmakta; tedavi kılavuzları bu araştırmalardan kaynaklanan kanıtları temel almakta ve tedavi yaklaşımları bunlara dayandırılmakta

○ **Olası ilaç reaksiyonlarının önlenmesi**

- ilaçlar, eşlik eden hastalıklar ve önceki ilaç reaksiyonlarıyla ilgili detaylı öykünün alınması
- olabildiğince az sayıda ilacın reçete edilmesi
- ilaçlar daha düşük dozdan başlanmalı
- doz yavaş yavaş arttırılmalı
- hastaların semptomlarının ilaç reaksiyonuna bağlı olabileceği akılda tutulmalı

- mümkünse ilaç serum düzeyleri düzenli aralıklarla takip edilmeli
- yeterli kullanım sonrası ilaç hemen kesilmeli (ancak bazı ilaçların kademeli bırakılması gerektiği de unutulmamalı)
- hasta ve yakınları ilaçların ne zaman ve nasıl kullanılacağı, yan etkiler konusunda bilgilendirilmeli, tedaviye uyum denetlenmeli

o Yaşlılarda tedaviye uyum

- o Hastalık temelli faktörler
- o İlaç temelli faktörler
- o Hasta ve hastanın emosyonel durumu ile ilgili faktörler
- o İzlem sorunları
- o Hasta-hekim ilişkilerinden kaynaklanan faktörler

- Özellikle tedavi başarı oranı düşük, çok sayıda hastalığı olan ileri yaş grubunda genel olarak benimsenen “**düşük dozla başla ve yavaş artır** (*start low, go slow*)” ilkesi günümüzde “**çoğu ilacı kes, kullanılacakların dozunu azalt** (*stop most, reduce dose*)” olarak değiştirilmektedir.

TEŞEKKÜRLER

